

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת ויקרא

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
20:24	19:37	18:45*	י-ם
20:21	19:35	18:43	ת"א
20:23	19:37	18:44	חיפה
20:22	19:36	18:44	ב"ש

* לנותהים 40 דק': 18:25

ונפש כי תקריב

ולא עוד אלא שציוותה התורה לאכול את הפסח עם מצה ומרור, שהמצה הינה ההיפך הגמור מיצר הרע, שאין בה שמץ חמץ ואינה תופחת כלל, ואילו המרור סמל לפנימיות היצר הרע, שכן סימני העלים הכשרים למרור מבוארים בגמרא (פסחים ל"ט): א. ירק מר, אלא שבתחילה יש בו מתיקות ולבסוף טועמים את מריירתו. ב. יש לו שרף, דהיינו כשחותכין אותו, במקום חיתוכו יוצא ממנו מיץ לבן. ג. ופניו מכסיפין, דהיינו אינו ירק כעשב אלא ירוק בהיר הנוטה ללבן כמו הכסף. והנה אלו הדברים נמצאים ביצר הרע, שהוא מר כלענה, אלא שבתחילה נראה לאדם כמתוק וטעים, שמנעים לו את תאוות העולם הזה, אך לבסוף כאשר מגיע עת השילום על כל מעשיו הוא מודה שאכן סר ומר המוות (פיין בשואל א, ט"ו ל"א). ויש לו שרף, יצר הרע הוא נחש הקדמוני, נחש שרף. ומכסיף פני הבריות לעתיד לבוא, שמוריקים פניהם מחמת עוונותיהם, ומפסיד מהם חלקם הטוב לעולם הבא. ולכן המרור הוא בגימטריא מות, שהוא יצר הרע הוא השטן הוא מלאך המות (כבא בתרא ט"ז), אלא שיצר הרע בא בעורמה ומסתיר את מעשיו וכונותיו מן האדם עד שמכשילו ומפילו לגיהנם, ואילו המרור הוא בהתגלמותו ממש, מבלי כחל וסרק, מבלי עטיפותיו החיצוניות, שהוא יצר הרע בפנימיותו, ואותו אנו אוכלים וממתקים בחרוסת, שכאשר רואים את הרע בעיניים, לא נכשלים בו

(פיין שורש הדברים לגבי המרור בחידושי חתם סופר לפסחים קט"ו).

אלא שלכאורה א"כ היינו צריכים להזהר בכל מצוות התורה שלא יכנס בהם משבו חמץ, דהיינו שום תערובת של יצר הרע, ומדוע דוקא בהג הפסח אנו מקפידים על כך יותר מכל מצוות התורה, שהרי אפשר לקיים מצוה עם פניה לא טובה, והיא בגדר החמץ שבעיסה, וחמץ פוסל בכלשהו, וא"כ היה לנו גם לא לאכול חמץ כל השנה לרמז על כך.

ואמנם גם דין זה אפשר לומדו מהלכות עבדים, שאע"פ שאמרנו שהעבד שאינו מקבל עבדות אדונו לגמרי אינו עבד, מ"מ אחר שכבר נכנס בעבדות אינו משתחרר על נקלה, וכל שנשאר זכות מסוימת ואפילו קטנה מאוד של האדון בעבד, אינו משוחרר, כמבואר ברמב"ם (הלכות עבדים פ"ז ה"א) וז"ל: גט שחרור צריך שיהיה עניינו דבר הכורת בינו לבין אדוניו, ולא ישאר לאדון בו זכות, לפיכך הכותב לעבדו עצמך וכל נכסי קניינין לך חוץ ממקום פלוני או חוץ מטלית פלונית אין זה כורת, והגט בטל, ומתוך שאינו גט אין העבד משוחרר ולא קנה מן הנכסים כלום, וכן כל כיוצא בזה. עכ"ל. וא"כ גם בעבדות ה' יתברך הדין שווה, שאחר שנכנסנו בעבדותו יתברך בקרבן הפסח אז אין אנו יוצא מתחת רשותו של ה' יתברך, ואפילו יעבור הרבה עבירות מ"מ ישראל הוא, כל שנשאר קשור אפילו במשהו קל.

ולכן מידי שנה בשנה אנו חוגגים את חג הפסח, הנקרא כך על שם הפסח שבו אנו מראים את עבודתנו המליאה לבורא יתברך, ולאחר מכן, כבר אין שום דבר שישחרר אותנו עבודתנו, ואף אם תהיה תערובת חמץ במעשינו לא מפני כך תתבטל עבודתנו, אלא שלהזירנו ולהזכירנו על כך, אנו מצווים בקרבנות שלא להקריב חמץ, כי כל שאור לא תקטירו לפני ה', להזכירנו שהעבודה הנרצית מאיתנו, והיא עבודתנו כל חיינו להרחיק מאיתנו את החמץ הוא היצר הרע, ואז בודאי שיתקיים בנו, ונפש כי תקריב, שאז יחשב כאילו הנפש קריבה לפניו יתברך, יפה זוהרת ומאירה בלא שום תערובת יצר הרע. ה' יזכנו.

בסימנא טבא אנו פותחים בספר חדש ספר ויקרא, וכל פרשתנו עוסקת בענין הקרבנות, וגם קרבן מנחה וכמו שנאמר בפרשתנו (ויקרא ב' א), וּנְפֹשׁ כִּי תִקְרִיב קֶרְבַּן מִנְחָה לַה', ומצוה התורה (שם י"א) פֶּלַח הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַה' לֹא תַעֲשֶׂה חֻמֵץ, כִּי כֹל שֶׂאֵר וְכֹל דְּבַשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לַה'.

והנה בטעם הדבר כתב הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג בתחילת פרק מ"ו) כדי להרחיק דעות העובדי כוכבים שהם לא היו מקריבים לחם אלא שאור וזמרים דבש בקרבנותיהם, ובכדי להרחיק ממעשיהם, צייתה אותנו התורה שדוקא אלו לא נקריב, והרמב"ן בפירושו (ויקרא ב' י"א) נראה שמסכים עמו. ואולם רבנו בחיי (שם) כתב וז"ל: ועל דרך הפשט כי הקרבן לכפר בו כל עוונותינו, ולולא המסית והמדיח שהוא יצר הרע לא היה אדם חוטא ולא היה צריך לקרבן כלל, והשאור והדבש הן הן יצר הרע עצמו, כמו שאמרו חז"ל לענין חמץ ומצה בפסח צריך אדם לפנות לבנו מיצר הרע, והוא שאמרו לא תאכל עליו חמץ לענין קרבן פסח, וקרבן פסח היה כפרה על עבודה זרה שעבדו במצרים, ולכן הוא מרחיקם מיצר הרע שלא לשוב לעבודה זרה, ודבש גם כן יצר הרע וכו' ולכן הורחקו השאור והדבש מהקרבן כי לא יתכן שני הפכים בנושא אחד, ועוד כי היה נמצא טובל ושרץ בידו, ודי למבין. עכ"ל. ויש לדבריו סיוע ממה שנאמר במנחות וּנְפֹשׁ כִּי תִקְרִיב, שלא כמו בקרבנות שנאמר "אדם" כי יקריב, והטעם הובא ברש"י מפני שדרכו של עני להביא מנחה, ובכדי שלא נזלזל בקרבנו, התורה מעלה עליו כאילו הקריב את נפשו. ולפי פירוש רבנו בחיי, יש להוסיף, שזה תיקון לנפשו, שכן על ידי המנחה הוא מרחיק ממנה יצר הרע המכלה את הנפש ומחטיאה אותה.

ואמנם רבנו בחיי דימה זאת לקרבן הפסח, שבו נאמר שלא נאכל חמץ, אלא שיש להבחין בהבדל שביניהם, שבמנחה עצם המנחה הקריבה אותה מצוים שלא להחמיץ, ואילו בקרבן הפסח אנו מצווים שלא לאכול אותו עם חמץ, ולא שהחמץ הוא הקרבן, ולא עוד אלא שבקרבן הפסח יש דין מיוחד שמזמן הקרבנות היינו מחצות יום י"ד בניסן, אפילו שעוד לא נכנס חג הפסח, אסור שיהיה חמץ ברשותנו, ולכאורה אינו מובן מדוע, שאם רק היה אסור שלא נערב חמץ עם הקרבן מובן מפני שהוא מיועד לאכילה בפסח, אבל אם עדיין יש לי חמץ ברשותי מה מפריע בכך להקריב את קרבן הפסח. ונמצא שבפסח יש לנו הרחקה על הרחקה, שלא רק שאינו קרב חמת כמו שאר הקרבנות, אלא שאינו נאכל חמץ, ולא עוד אלא שאינו קרב אם יש בביתנו חמץ.

ולכן נראה לומר בס"ד שיש בקרבן הפסח דין מיוחד, ומפני כך חג הפסח על שם הקרבן, ולא נקרא חג המצות על שם המצות, ולא חג החירות שבו יצאנו לחופשי מעבדות לחירות. והענין הוא שכל ענין קרבן הפסח הוא משום עבדות, להוציא אותנו מעבדות מצרים ולהכניסנו בעבודתו יתברך, שנהיה עבדי ה', והנה כידוע בידינו עבד, אם אמור יאמר העבד אעשה כל מה שאדוני מבקש חוץ מדבר אחד, כבר פרק מעל צוארו עול עבדות אדוני, והישר בעיניו יעשה (שערי תשובה שער א' אות ו'), וכן הוא ממש בעבודת ה', ומאחר שקרבן הפסח הוא הכניסה של עם ישראל כעם בעבודת ה' יתברך, ואילו החמץ הוא סמל ליצר הרע ופריקת עול ה', לכן הרחיקה התורה את החמץ מקרבן הפסח מכל וכל, לא בהקרבנו ולא באכילתו ולא בשעת הקרבנו.

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמניאן בת רחל, ולהצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתר, הי ישמרו ויצילים מכל צרה ופגע

מחסות
לוח ניסן
מסכים וידידות
למתינות וידידות
077-2233565

הליכות והלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות לערב פסח שחל בשבת

קודם סוף שעה חמישית (11:30) יעשה ביטול חמץ ויכלול את כל החמץ שברשותו בין שראה ובין שלא ראה.

ו. מי שרוצה לסלק את כל החמץ מביתו כבר בערב שבת, יכול לעשות את כל סעודות השבת במצות מבושלות אפילו ברוטב אדום (עין בש"ע סי' קס"ח סעי' י"א), או מטוגנות בשמן, ובלבד שיהיה בהם כזית (לפחות חצי מצת מכונה). ובליל שבת יכולים מן הדין לאכול מצות רגילות, שאין איסור אכילת מצה בערב פסח רק ביום ולא בלילה שלפניו, ומ"מ רבים מחמירים בזה, וטוב שיעשו מצות מבושלות או מטוגנות לכל סעודות שבת. ואם עושה כן יכול כבר ביום ששי אחר ביעור חמץ לבטל את החמץ.

ז. יתפללו מנחה מוקדם בכדי שיוכלו לאכול סעודה שלישית לכתחילה קודם שעה תשיעית (15:50), שלא יהיו שבעים לסעודת הלילה, ואם לא עשאה יכול לעשותה עד שקיעת החמה, ומ"מ בין ובין כך לא ירבו לאכול בסעודה שלישית. כאמור מתחילת שעה חמישית (10:04) אסור לאכול חמץ, ולכן בודאי שאין פת בסעודה שלישית, וגם אין אוכלים מצה בערב פסח כדי שיאכל מצה לתיאבון בליל הסדר, ולדעת השו"ע (סי' תמ"ד סעי' א') יכול לעשותה במצה עשירה, והיא עשויה מקמח כשר ויין או מי פירות, ולדעת הרמ"א (שם בהגה) שאין נוהגין לאכול מצה עשירה, יקיים סעודה שלישית במיני פירות או בשר ודגים. וכאמור בהלכה הקודמת יוכל לקיימה גם במצה מבושלת או מטוגנת.

ח. מצוה לישון בכל ערב פסח, בכדי שיהיה ערני בליל הסדר לספר ולשמוע בניסי יציאת מצרים, ומה גם שהשנה חל ערב פסח בשבת שמצות עונג שבת גם לישון בשבת, ואם יקדים להתפלל מנחה ולאכול סעודה שלישית יוכל לקיימה אחר הסעודה, ואם אינו יכול לאכול רק מאוחר יותר, אז יישן קודם לכן. ובלבד שלא יאמר שישן שיהיה לו כח לליל הסדר.

ט. טוב ונכון לדרוש מענין הפסח ביום שבת, ורבונו שמשון מאוסטרפולי זצוק"ל הי"ד כתב סגולה נפלאה המדברת מענין המכות, לאומרה בפרט בערב פסח, ולכן מה טוב שאחר המנחה או קודם לכן הרב יקרא את הסגולה ויבאר אותה לכולם, ובאותה הזדמנות יאמרו גם את סדר קרבן הפסח, והוא מובא במחזורים לפסח, ומקדימים לפניו סדר התמיד של בין הערביים שהיה קרב קודם הפסח, ויעלה לרצון כאילו הקרבנו קרבן התמיד והפסח במועדו. [ואמנם יכול לאומרה כל היום מתי שמזדמן לו, והיות והשנה יחול ערב פסח בשבת ומי שכבד עליו לאומרה בערב פסח מחמת התפילות והסעודות והשינה, יוכל לאומרה בליל ערב פסח בכדי לחסוך את הזמן, שהרי הרב כתב שטוב לאומרה כל השנה ובפרט ערב פסח, ולענ"ד בכלל זה ליל ערב פסח]. וה' יזכנו להקריב קרבן הפסח במועדו.

י. לא יכינו שום דבר משבת ליום טוב, וימתינו עד צאת הכוכבים (כל אחד כפי מקומו, כמו שמופיע בלוחות) ואז יוכלו להתכונן לכבוד החג, ומכיון שמאריכים באמירת ההגדה יש מספיק זמן לאוכל להתחמם. וכמו כן רק לאחר צאת הכוכבים תדליק האשה נרות לכבוד יום טוב, והנוהגים כדעת רבנו תם דליקו לאחר צאת הכוכבים לדעת רבנו תם, אולם את ההכנות יכולים להתחיל מיד אחר צאת הכוכבים של הגאונים.

בהיות והשנה ערב פסח חל בשבת, ולא ניתן להתנהג כבכל ערב פסח שחל בחול, וגם ישנם כמה דינים המושפעים מכך, לכן נבארם בקצרה באופן מעשי את הנכון והראוי לעשות לכתחילה.

א. מקדימים את דרשת שבת הגדול לשבת הקודמת לה, דהיינו לפרשת ויקרא ז' ניסן. [ואולם מפטירים בהפטרות ויקרא "עם זו יצאתי ליל", ששבת הגדול יחול לעולם בשבת שקודם לפסח ואינו משתנה, ורק הדרשה זזה ממקומה]. וידרשו הרבנים שבכל מקום בהלכות הגעלת כלים וליל הסדר, והשנה יוסיפו לבאר גם היאך להתנהג בערב פסח שחל בשבת מבחינת הביעור המאכלים והתפילות. [חובה קדושה בכל מקום ומקום לקבוע דרשת שבת הגדול עם רב העיר, או רב בית הכנסת, והרב לא יאריך בפלפולים אלא ידבר בהלכות הפסח המצויים: הגעלת כלים, כשרות המזון, בדיקת וביעור חמץ, ערב פסח וליל הסדר. וישתדל להציג את דעות האשכנזים והספרדים].

ב. בערב פסח שחל בשבת, יש אומרים שמתענים בכבודות ביום חמישי, ויש אומרים שאינם מתענים כלל. (שו"ע סי' ת"ע סעי' ב). ולפי כללי הפסיקה שבידנו דעת השו"ע לפסוק שאינם מתענים כלל, אולם הרמ"א כתב שנוהגים כסברא הראשונה להתענות ביום חמישי. וכיום שאין מתענים ממש, רק שומעים סיום מסכת אחר התפילה ומשתתפים בסעודת מצוה ופותחים את הצום, יש לכולם להשתדל לשמוע סיום מסכת ביום חמישי.

ג. בליל י"ג בניסן, הוא ליל ששי, יעשו את בדיקת החמץ, ויברך כרגיל קודם הבדיקה "על ביעור חמץ", ואחר הבדיקה ישאיר חמץ במקום מוצנע לאכילת יום ששי ושבת, ואחר הבדיקה יעשה ביטול רק על החמץ שלא ראה כמו בליל י"ד שבכל שנה. וביום ששי קודם סוף שעה חמישית, דהיינו 11:30, יבערו את החמץ, ואם לא ביער אז יכול לבער כל היום כולו, ואחר הביעור לא יעשה ביטול חמץ, שהרי הוא עוד אוכל ממנו.

ד. ביום ששי יעשו את כל ההכנות הדרושות לשבת ולהג: הכנת נייר חתוך ליומיים, פתילות או נרות להדלקה ביו"ט, פתיחת בקבוקים ליומיים (למי שמקפיד). וגם ידאגו להכנות המיוחדות לפסח: ישקלו את כזיתות המצות וישמרום בהקפאה, וישקלו את כזיתות החסות וישמרום במקרר, ויכינו חרוסת ומי מלח, ויבשלו או יטגנו מצות לסעודה שלישית (או לכל השבת, ראה בהמשך), ולכן אע"פ שאין איסור מלאכה אחר הצות כבערב פסח שבכל שנה, מ"מ יזהרו לסיים מלאכתם בזמן בכדי שיוכלו להתעסק בהכנות הפסח כראוי ולא בבהלה לבל ישכחו דבר.

ה. אין מבשלין לשבת זו דייסא וכיוצא בזה דברים הנדבקים, ואם עבר ובישל והמאכל דבוק בקדירה ואי אפשר לקנחו, יש להדיחו מעט בכדי להעביר החמץ. ואחר שאכל בשבת סעודת שחרית, ינער המפה שאכלו בה ויקנח הקערות באצבעו ויטמנם מן העין עם שאר כלי החמץ, ואם נשאר פת יכול ליתנו לגוי. (שו"ע והרמ"א סי' תמ"ד סעי' ג' וד'). וכיום נוהגים שאת החמץ הנשאר מפוררים לפירורים וזורקים באסלת השרותים שבבית, ויכול גם לזרוק באשפה העירונית. יש לסיים את אכילת החמץ עד השעה 10:03, וירחוץ פיו היטב, וישתמש בקיסם להוציא את החמץ מן החריצים, ואחר שסילק את החמץ הנותר מביתו,

halicot.olam.55@gmail.com או לכתובת - צפניה 47 ירושלים

לעילוי נשמת דודתי היקרה מרת סוזן סולטאנה בת רחל ז"ל, נכביע ייג ניסן תשע"ח, תנצב"ה.